

מכניס את כל העובדים שלו לביטוח של הרחבת סל הבריאות, ללא כל צורך ולפעמים בלי לשאול אותם אפילו. לא פעם אנשים מגלים שהם משלמים סכומים גבוהים על דברים לא חשובים, במקום לשים את הכסף במסלול אטרקטיבי כמו קרן השתלמות למשל, שהיא חובה רק אצל עובדי הוראה אבל מעסיקים רבים במגזר הפרטי לא נותנים אותה לעובדיהם."

מה את מייעצת לאדם שמגיע לגיל הפרישה לעשות?

"הצעד הראשון שאני עושה הוא הוצאת מסלוקה פנסיונית על ידי חברה שמקבלת נתונים מכל חברות הביטוח בנוגע לחסכונות, ביטוחים, קופות גמל, השקעות וכדומה. במקביל אני מבקשת מהמבוטח לפנות למעסיק שלו ולבקש תלוש דמה שבו יופיעו נתונים על ימי המחלה והחופשה שנצברו לו. בשלב הבא נבדוק את ההכנסות של בן הזוג, הכנסות מנדל"ן, ממניות, כספים שמגיעים לו ממקורות כמו ירושה, דייווידנדים וכו' ולפי כל הנתונים מנסים לבנות תיק אופטימלי."

"תיק אופטימלי", כהגדרתה של גב' רוזנטל, הוא השאיפה להכנסה מפנסיה שתהיה קרובה ככל האפשר לרמת המשכורת. "אם יש לפונה הכנסות ממקורות אחרים אמליץ לו לא למשוך את כספי הפנסיה או למשוך סכום מינימלי ולהמשיך להשקיע את הכסף כפי שהיה עד כה."

"סוף מעשה במחשבה תחילה", מסכמת רוזנטל. "את הפנסיה צריך לתכנן מהיום הראשון של העבודה. כשמחליטים על מסלול מסוים אין ודאות של מאה אחוז. גם מניות שעולות יפה היום ייתכן שמחר ירדו. צריך הרבה מאוד סייעתא דשמיא ותפילות, אמונה וביטחון לצד השתדלות שרואה את ההשקעה היום בעיניים של מחר."

כערבות. מדובר לרוב בריביות הרבה יותר טובות מאשר הלוואה בנקאית או חוץ בנקאית וכך סכום הקרן נשמר."

חשוב לציין שלא פעם אנשים מסיימים עבודה אצל מעסיק מסוים, ומקבלים ממנו תפסים למס הכנסה. מחוסר ידע אנשים לא עושים כלום עם הטופס שקיבלו, וכאשר הם מגיעים לגיל פרישה הם מגלים שהטופס שהמעסיק נתן להם בעבר כבר לא רלוונטי. לפעמים המעסיק כבר לא קיים: פשט רגל או עזב את הארץ או אפילו סגר את החברה או המפעל. גם אם המעסיק קיים, יש שלא מוכנים לתת לעובדים שלהם תפסים חדשים. במקרה כזה מס הכנסה יחליט שמבחניתו העובד משך את הכסף. לכן חשוב מאוד לסגור בזמן את כל העסק עם המעסיק הקודם ועם מס הכנסה. במקרים מסוימים יש אנשים שלא מקבלים פיצויים ואפילו לא טופס 161.

"יש הרבה אנשים שלא מודעים בכלל לעובדה שמגיע להם כסף כפיצויים, והוא אפילו נזיל", טוענת רוזנטל. "זה קורה לרוב עם מעסיקים קטנים, אבל ראיתי גם מעסיקים גדולים ואפילו רשויות מקומיות שפשוט גרמו נזקים לעובדים שפרשו. היה לי מקרה שעובדת עירייה שלחה טופס ישירות בלי שנתנו לעובד למלא את חלקו. היא חתמה שהעובד לא מילא את הטופס. כשביקשתי הבהרות, היא אמרה שרוב האנשים לא יודעים למלא טופס ולכן היא כותבת מראש שהם לא ממלאים, בלי שנתנו להם אפילו הזדמנות."

היעד: תיק אופטימלי

אם חשבנו שתכנון פרישה נעשה לקראת סיום תקופת ההעסקה, מתברר שהידע והתכנון המוקדם של הפרישה והפנסיה חשובים מאוד גם בגיל צעיר. גב' איטה רוזנטל מחדדת: "גם בגיל צעיר צריך לדעת לקרוא תלוש משכורת. לודא שמפרישים לך את הסכום הנכון, ובכלל שההפרשות אכן קורות בשטח. נתקלתי לא מזמן בסיפור של אדם שבתלוש המשכורת שלו נכתב מפורשות שהורידו לו כסף עבור פנסיה. הורידו לו מהמשכורת את האחוז הנדרש, אבל לא הפקידו לו מאומה בקרן. רק אחרי שעזב את מקום העבודה התבררה לו האמת."

מעבר לכך, גם אם המעסיק מתנהל לפי החוק לא בטוח שהמסלול שנבחר הוא המסלול הנכון לו. אם בגיל עשרים החלטנו על סיכון גבוה ואחוז גבוה יותר של מניות, לקראת גיל הפרישה אפשר אולי לקחת סיכון נמוך יותר. גם בשוק ההון אפשר להשקיע במסלולים שונים. צריך לדעת לבדוק אחת לשלוש או לחמש שנים את המסלול המתאים, בהתאם למצב בשוק ולנתונים האישיים.

נושא נוסף שכדאי לשים לב אליו הוא כפל ביטוחים. "לא מעט אנשים משלמים סכומים לא מבוטלים עבור ביטוחים לא הכרחיים בלשון המעטה. לפעמים מעסיק

לילדים וכל השאר. רק אחר כך אנחנו מתכננים את הפרישה בזמן המתאים ובתנאים המתאימים. אם אנשים מרגישים טוב והם בשיא כוחם, נציע להם להמשיך לעבוד ולהרוויח, ועל הדרך גם לשמור על סדר יום ולהישאר במסגרת מעגל העבודה על כל ההשלכות שיש בכך. לפעמים יש מקומות עבודה שיש להם אינטרס להוציא מספר רב של עובדים לפנסיה מוקדמת. הם מפתים אותם באמצעות מענק של 200,000 או 300,000 אלף ש"ח. אנשים מתלהבים מהסכום הזה, אבל לא עושים חשבון שזה הסכום שהם יכולים להרוויח בשנה-שנתיים של עבודה, כך שבאמת לא משתלם להם לפרוש כעת, רק בגלל שהמעסיק החליט שהוא רוצה לרענן את מצבת העובדים שלו. מה גם שבדרך כלל פנסיה היא פחות כסף מעבודה, כך שמשאירים אותה כמוצא אחרון."

מתי תמליצי לפרוש לפנסיה מוקדמת?

"יש אנשים שיש להם נכסים, כמו דירות מושכרות או השקעות בשוק ההון שמניבים להם סכומים גאים כל חודש. אם הם סיימו לחתן את הילדים, הם מסתדרים יפה עם הסכום החודשי שיש להם גם ללא משכורת ורוצים לפרוש כדי ליהנות מהחיים. אבל באופן כללי, מי שחייב משכורת כדי לחיות ואין לו מקורות אחרים, כדאי שיעבוד כמה שיותר."

כאן המקום לציין את מה שרבים יודעים, אבל לא כולם מיישמים בפועל: אנשים שעובדים ללא תלוש או עצמאים שלא מפרישים לעצמם פנסיה בגובה הסכום שהם מרוויחים, יכולים לפתע למצוא את עצמם בפני שוקת שבורה כשהם מגיעים לגיל הפנסיה."

מס מיותר

לדבריה של גב' איטה רוזנטל ייעוץ פרישה גם יכול להבטיח שאנשים לא ישלמו מס גבוה ומיותר "לא פעם אנשים מקבלים סכום גבוה ומשלמים ממנו 50% מס, כך שלא נשאר להם הרבה ממנו. לא כולם מודעים לכך שיש להם אפשרות לקבל פטור ממסו. פטור כזה יכול להגיע אם יש בן משפחה קרוב מדרגה ראשונה שיש לו נכות של מאה אחוז לצמיתות, ובתנאי שהנכות נקבעה אחרי שהתחיל לעבוד. ראיתי אנשים שכאשר הגיעו למס הכנסה חייבו בתשלומי מס גבוהים בגלל שלא מילאו תפסים בצורה נכונה. אם הם פונים לייעוץ מקצועי וממלאים טופס נכון, אם מגישים אותו בתוך תשעים יום אפשר לקבל את הזיכוי. ועוד משהו: במקרים מסוימים כשיש פטור ממס אפשר להעביר אותו גם לדור הבא, אחרי מאה ועשרים".

סיטואציה נוספת שבה כדאי לפנות לתכנון פרישה היא כאשר מתפטרים או מפוטרים ומסיימים את הקשר עם מעסיק. "במקרים כאלו אני מבררת אם שולמו פיצויים כדין ומייעצת תמיד לא למשוך את הכסף שהתקבל כפיצויים אלא לשמור אותו ככל שאפשר. גם אם משהו צריך להשתמש בכסף כדי להחזיר הלוואה או לחתן ילד, אמליץ לו לקחת הלוואה מחברת הביטוח וסכום הפיצויים ישמש

"לא רבים בכלל מודעים לעובדה שאפשר להמשיך לעבוד ולקבל פנסיה, שפנסיה היא לא תמיד קצבה לכל החיים: יש קרנות שמעניקות את הסכום שנצבר ב-180 תשלומים, אבל כל תשלום הוא בסכום גבוה יחסית, לעומת קרנות שמעניקות 240 חודשי פנסיה, אבל בכל חודש סכום נמוך לעומת קרנות שמשלמות 360 תשלומים בסכום נמוך עוד יותר."

ידע מוקדם לפני הפרישה יכול למנוע מראש קבלת החלטות שיתבררו שגויות, ללא אפשרות של חישוב מסלול מחדש. קחו לדוגמה אישה שעבדה קשה כל חייה, והיא חולמת כבר על הפנסיה שבה תוכל להתפנות מעט לעצמה, דבר שלא עשתה מעולם. בגיל שישים היא מחליטה להתפטר, מתחילה לקבל פנסיה, אבל אחרי 12 שנה פתאום התשלומים מסתיימים מכיוון שהסכום שעמד לרשותה תם. וכך, בגיל 72, כשהיא בשיא כוחה ועם לא מעט הוצאות חדשות, היא מוצאת את עצמה עם קצבת ביטוח לאומי בסכום של 2,000 שקלים וקצת."

לפעמים היציאה לפנסיה מוקדמת מנוצלת על ידי הלקוח לשימוש בכספי הפיצויים כדי לחתן בהם את הילדים, אבל כשהאדם מתקדם בגיל ופתאום צריך כסף להוצאות הכרחיות, הוא מוצא את עצמו אל מול שוקת שבורה."

"כדי למנוע מצבים כאלו חובה להתייעץ קודם לכן", טוענת רוזנטל. "אנחנו יושבים עם האדם, בדרך כלל גם עם בן או בת הזוג, שומעים מהם על החיים שלהם, הצרכים, התוכניות לעתיד, מה הם רוצים לעשות עם הכסף, החלק שהם רוצים לתת

פרישה בתכנון מוקדם

האם יש דרך להבטיח שנוכל לשמור על רמת החיים גם אחרי שנפסיק לעבוד? למה צריך לגשת למס הכנסה מיד בסיום העסקה? בזמן שרובנו עסוקים בלשרוד את היומיום, יש הרבה החלטות קטנות שיכולות לשנות את המחר הכלכלי שלנו, אבל כמה מאיתנו באמת יודעים איך לעשות את זה נכון? • גב' איטה רוזנטל, מתכננת פרישה מסבירה מה כל עובד צריך לדעת כדי לקבל תנאים אופטימליים בפרישה.

שרה פודס

כלשהו התברר שכל אחד מהאנשים הללו לא ידע לתת את המידע המושלם: יועצי ביטוח לא נתנו עצה נכונה מבחינת המיסוי, ויועצי מס לא הכירו את הכללים של תוכניות הפנסיה ושאר הביטוחים. כך נוצר מקצוע חדש בשוק: תכנון פרישה, שכולל גם את הצד הפיננסי וגם את נושא המיסוי, כדי שהאנשים יוכלו לקבל את הפנסיה, או למעשה את התוכנית הכלכלית המושלמת ביותר כאשר הם יגיע לגיל הפרישה."

לדבריה כיום יש שני מקומות בארץ שמזכירים על ידי לשכת יועצי המס שבהם מלמדים ייעוץ פרישה. "כיום כל אחד יכול לתת את הידע בלי תעודה, אבל יש כוונה למסד את המקצוע כך שרק מי שלמד תכנון פרישה יוכל לייעץ."

מה קורה בפועל, רוב האנשים הולכים לייעוץ לפני פרישה?

"לרוב באים להתייעץ אנשים שיש להם הרבה קרנות והרבה כסף, שעברו כמה וכמה מקומות עבודה ויש להם גם נדל"ן, גם סכום לא מבוטל בשוק ההון וכמובן כסף בחברות הביטוח. עם זאת, לדעתי כולם צריכים לקבל ייעוץ טרם פנסיה. גם מי שעבד חמישים שנה באותו משרד ממשלתי, שלא חשוד חלילה באי תשלום ההפרשות המחויבות על פי החוק, חייב להגיע ולקבל ייעוץ. כך האנשים שעומדים לפני פרישה יכולים ללמוד אם מומלץ להם להמשיך לעבוד במקביל לפרישה, אם בכלל למשוך את הפנסיה או עדיף להשאיר אותה למועד אחר, איך לעשות תיאומי מס ומה בכלל לעשות עם הכסף."

כל החיים דמיינה רבקה את הרגע הזה. את הבוקר שאחרי היציאה לגמלאות. כיצד במקום לכתף את התיק ולצעוד לעבודה, היא תשב בבית בנחת, ותתרשה לעצמה סוף סוף לממש את החלומות. במקום משכורת, היא תקבל את הכסף שחסכה בעמל כפיה ומוחה עשרות שנים מקרן הפנסיה שלה.

אבל המציאות טפחה על פניה בלי רחמים. התברר שהיא בחרה במסלול סוליד, כך שהכסף שצברה ארבעים שנה ויותר מעניק לה קצבה בסכום נמוך משמעותית מהמשכורת שקיבלה עד לא מכבר.

גם משה היה מאוכזב כשיצא לגמלאות. שנים הוא עבד ללא תלוש, ובעשור האחרון לפני הפרישה הוא התחיל לעבוד בצורה רשמית. אבל הסכום שעמד לרשותו לא הגיע אפילו לרבע מהמשכורת שלו.

יהודה היה מסודר לכאורה. כשעזב את מקום העבודה שלו לטובת יציאה לפנסיה מוקדמת היו לו את כל התפסים מהמעביד. הוא היה אמור לקבל סכום מכובד כמענק פרישה. אבל כשהגיע לרשות המיסים התברר לו שהוא צריך לשלם חמישים אחוזים מהסכום הזה כמס.

את כל הבאגים הללו ורבים אחרים אפשר לפתור בתכנון מוקדם, תכנון פרישה כהגדרתו המקצועית.

"למעשה, תכנון פרישה הוא מקצוע חדש בשוק", טוענת גב' איטה רוזנטל, מתכננת פרישה מוסמכת. "בעבר הלא רחוק סוכני ביטוח או יועצי מס נתנו לאנשים את המידע הרלוונטי. בשלב